

Financiering van de geestelijke gezondheidszorg in Nederland

Overzicht van geldstromen via de
Zvw, Wlz, Wmo, Jeugdwet en Wfz
september 2025

Samen zijn we de Nederlandse ggz.

Brancheorganisatie voor geestelijke gezondheids- en verslavingszorg

In deze factsheet lees je hoe de geestelijke gezondheidszorg in Nederland wordt gefinancierd.

We leggen uit welke vijf wetten de toegang tot en bekostiging van zorg regelen:

de Zorgverzekeringswet (Zvw), de Wet langdurige zorg (Wlz), de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Wet forensische zorg en de Jeugdwet. Elke wet loopt volgens een eigen tijdpad. Deze factsheet geeft je een overzichtelijk beeld van het complexe financieringslandschap van de ggz.

De ggz wordt gefinancierd vanuit 5 wetten:

Hoe komt de financiering van de ggz tot stand?

De vijf wetten waaruit de ggz wordt gefinancierd, krijgen elk jaar een budget vanuit de Rijksoverheid. Dat gebeurt via de Miljoenennota, die op Prinsjesdag wordt gepresenteerd. Ministeries doen voorstellen en het kabinet maakt keuzes hoeveel geld beschikbaar is.

Daarna debatteren de Tweede en Eerste Kamer over deze plannen. In december is duidelijk hoeveel geld er daadwerkelijk naar de verschillende wetten gaat. Deze keuzes bepalen hoeveel ruimte er uiteindelijk is voor goede geestelijke gezondheidszorg.

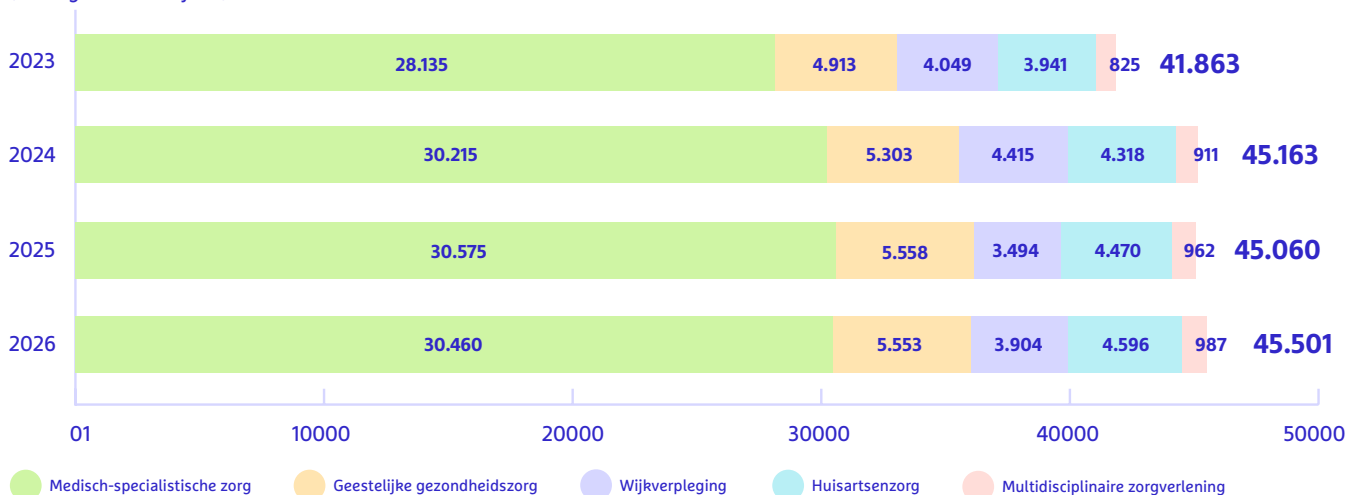
1. Zorgverzekeringswet (Zvw)

De Zorgverzekeringswet (Zvw) regelt de verplichte basisverzekering voor alle inwoners van Nederland. Vanuit deze wet wordt de gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg (ggz) vergoed. Het gaat om zorg waarvoor een medische noodzaak bestaat en die wordt geleverd op basis van een verwijzing van de huisarts. Zorgverzekeraars spelen hierin een centrale rol, ze zijn verantwoordelijk voor het inkopen van voldoende zorg van goede kwaliteit.

Figuur 1.1 Macroaders Zvw per sector gefinancierd 2023-2026

Het financiële kader van de Zvw staat elk jaar in de Rijksbegroting van het Ministerie van VWS. In **figuur 1.1** zie je hoe dit macrokader is opgebouwd voor de jaren 2023 tot en met 2026, gebaseerd op prijspeil 2024. De verdeling is weergegeven per sector: medisch-specialistische zorg, geestelijke gezondheidszorg, huisartsenzorg, wijkverpleging en multidisciplinaire zorg. Het budget voor de ggz binnen de Zvw bedraagt ongeveer 12% van het totaal.

(bedragen x € 1 miljoen)¹

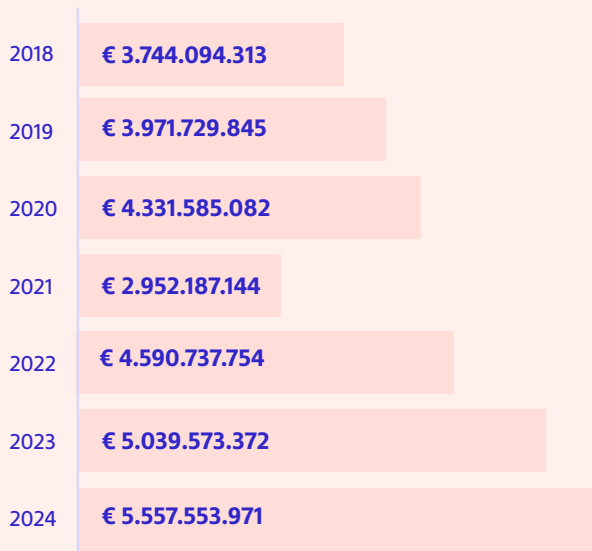

Bron: XVI Volksgezondheid, Welzijn en Sport Rijksbegroting 2025 | Begroting | Rijksoverheid.nl

Zorgkosten

Elk jaar wordt zorg geleverd binnen de specialistische ggz. De bijbehorende kosten zie je in **figuur 1.2**. De stijgende kosten komen vooral door de jaarlijkse indexaties, zoals loon- en prijsbijstellingen. Daarnaast is er geïnvesteerd in het terugdringen van wachtlijsten en zijn er jaarlijks meer mensen behandeld binnen de specialistische ggz.

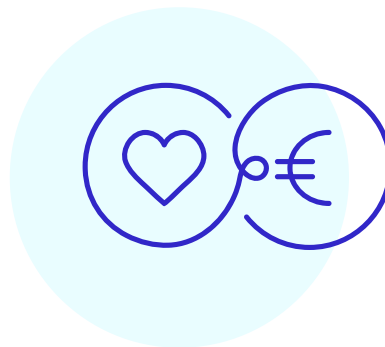
Figuur 1.2 Zorgkosten

Bron: Zorgcijfersdatabank.nl (inclusief kosten acute ggz)

2021 was een bijzonder jaar

Je ziet het: 2021 is een bijzonder jaar door de transitie naar de nieuwe bekostiging van de ggz: het zorgprestatiemodel. De diagnose behandel combinaties uit de oude bekostiging zijn afgesloten per 31-12-2021 daardoor zie je eenmalig een daling van de zorgkosten.

2. Wet langdurige zorg (Wlz)

De Wet langdurige zorg (Wlz) is er voor mensen die blijvend intensieve zorg en toezicht nodig hebben, bijvoorbeeld bij ernstige psychische problemen. Het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) beoordeelt of iemand recht heeft op zorg vanuit de Wlz. Deze wet biedt duidelijkheid en zekerheid voor mensen die langdurig op intensieve zorg zijn aangewezen.

Kader Wlz

Het Ministerie van VWS stelt jaarlijks het Wlz-budget (macrokader) vast op basis van verwachte zorgvraag en kosten. Dit gebeurt in samenwerking met onder andere het Centraal Planbureau (CPB) en de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa). De NZa adviseert over de benodigde middelen en tarieven, met input van zorgkantoren en aanbieders. Op Prinsjesdag wordt het definitieve budget gepresenteerd als onderdeel van de rijksbegroting. In de onderstaande figuren is te zien hoe het beschikbare Wlz-budget is opgebouwd en hoe de middelen worden verdeeld. **Ook geven de figuren inzicht in het aandeel van de langdurige ggz binnen het totale Wlz-kader.**

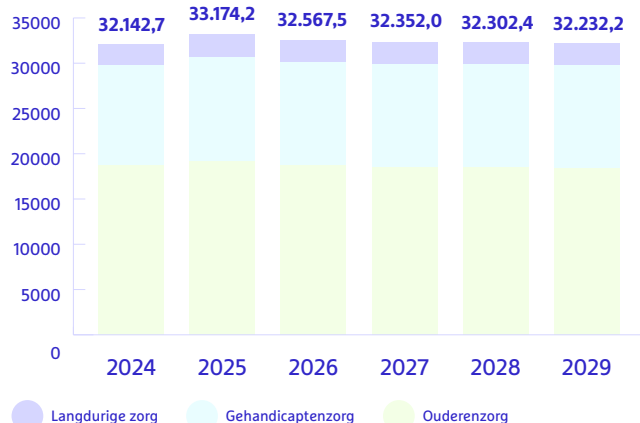
In de jaarlijkse definitieve kaderbrief staat hoeveel budget er beschikbaar is voor langdurige zorg. Daarbij is al rekening gehouden met volumegroei en loon- en prijsbijstellingen. Het totale budget wordt verdeeld over de zorg in natura en het persoonsgebonden budget (Pgb). Een deel van het budget bestaat uit herverdelingsmiddelen. Die worden ingezet om tegenvallers in de loop van het jaar op te vangen.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de langdurige ggz in 2024 en 2025 goed is voor 7,4% van de totale kosten voor zorg in natura.

Ontwikkeling van de Wlz-uitgaven per sector

Figuur 2.1 Zorg in natura binnen contracteerruimte

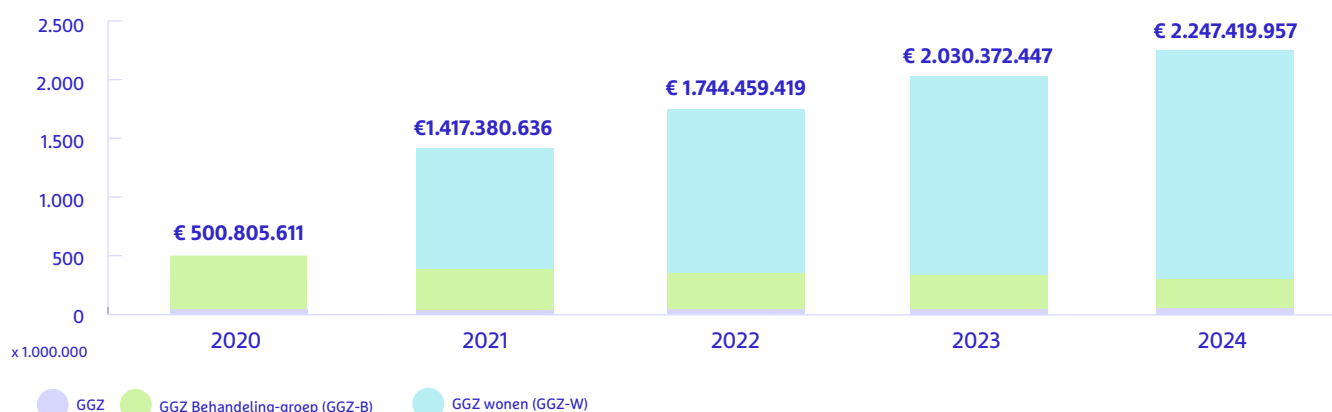
(Bedragen x € 1 miljoen)

Bron: XVI+Volksgezondheid,+Welzijn+en+Sport+Rijksbegroting+2025 (4).pdf

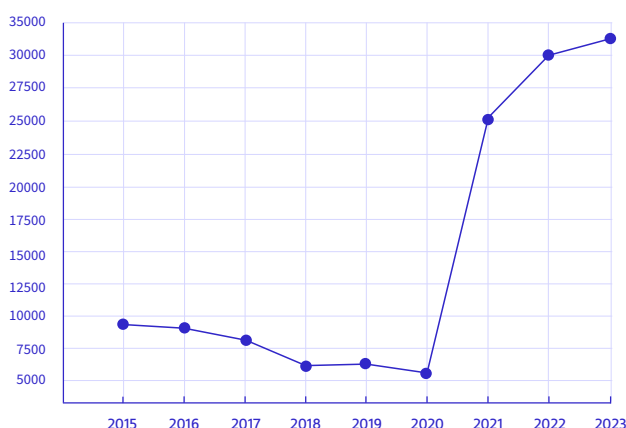
In **figuur 2.2** zie je de jaarlijkse zorgkosten van cliënten met een ggz-indicatie binnen de Wet langdurige zorg (Wlz). Vanaf 2021 is een duidelijke stijging zichtbaar. Dit komt door een wetswijziging in dat jaar: ggz-cliënten krijgen vanaf 2021 directe toegang tot de Wlz, mits zij voldoen aan de criteria van blijvende behoefte aan permanent toezicht of 24-uurs zorg in de nabijheid. Voorheen ontvingen deze cliënten zorg via de Zorgverzekeringswet (Zvw) of de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Door de wijziging zijn meer cliënten met een intensieve zorgvraag overgegaan naar de Wlz, wat zich vertaalt in hogere zorgkosten vanaf 2021.

Figuur 2.2 Zorgkosten van de ggz binnen de Wet langdurige zorg (Wlz) (2020 - 2024)

Bron: Totale zorgkosten Wet langdurige zorg | Zorgcijfersdatabank.nl

Figuur 2.3 Aantal cliënten met een ggz-indicatie binnen de Wlz (peiljaar 2023)

Bron: Personen met indicatie naar gebruik Wlz-zorg; indicatie, leveringsvorm, zzp | CBS

Instroom van ggz-cliënten in de Wlz

Bij de invoering van de wetswijziging in 2021 werd verwacht dat ongeveer 10.000 extra cliënten, vooral vanuit het beschermd wonen, zouden instromen in de Wet langdurige zorg (Wlz). In werkelijkheid bleek die instroom bijna twee keer zo groot: in totaal 19.215 cliënten.

Sindsdien stromen elk jaar nieuwe cliënten in, al lijkt die instroom in 2023 iets af te nemen. In **figuur 2.3** is te zien hoe de instroom zich vanaf 2021 heeft ontwikkeld.

3. Wet maatschappelijke ondersteuning & Jeugdwet

Gemeenten ontvangen financiering voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet via het Gemeentefonds. Hieronder lichten we toe hoe deze financiering is opgebouwd. Daarnaast bieden we inzicht in beschikbare data over het gebruik en de uitgaven van voorzieningen op grond van de Wmo die relevant zijn voor deze doelgroep.

Gemeentefonds

Gemeenten ontvangen geld voor de Wmo en Jeugdwet via het Gemeentefonds. Het Rijk bepaalt jaarlijks de hoogte van dit fonds op basis van de Rijksbegroting. Het zogeheten accres laat het fonds automatisch meestijgen of dalen met de uitgaven van het Rijk, en kan later worden bijgesteld via de Voorjaars- of Najaarsnota. Politieke keuzes, zoals extra geld of nieuwe taken voor gemeenten, beïnvloeden het totaalbedrag.

Het Rijk verdeelt het geld over gemeenten op basis van objectieve kenmerken, zoals inwonersaantal en sociale opbouw. Daarmee kunnen gemeenten passende ondersteuning bieden, ook aan mensen met psychische problemen.

Bron: [Gemeentefonds](#) | [Financiën gemeenten en provincies](#) | [Rijksoverheid.nl](#)
Per gemeente de omvang van het Gemeentefonds: [Findo - Data Financiën Decentrale Overheden](#) | [Findo - Data Financiën Decentrale Overheden](#)

Beschikbare middelen ggz Wmo

De kosten voor geestelijke gezondheidszorg (ggz) binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zijn niet apart terug te vinden in openbare bronnen. De Wmo betaalt verschillende vormen van hulp, zoals begeleiding, dagbesteding en beschermd wonen. Deze voorzieningen worden ook veel gebruikt door mensen met psychische problemen.

Om toch inzicht te geven, hebben het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) een [dashboard ontwikkeld](#). Dit laat zien hoeveel mensen gebruikmaken van maatwerkvoorzieningen uit de Wmo en hoeveel dat kost. Je kunt in het dashboard onder andere zien:

- het aantal cliënten,
- de kosten per soort voorziening,
- en de gemiddelde kosten per cliënt, uitgesplitst naar kenmerken zoals leeftijd of inkomen.

Het dashboard maakt geen aparte categorie voor ggz-cliënten. Maar de cijfers geven wel een algemeen beeld van hoe de kosten in de Wmo zijn opgebouwd.

Bron: [Centraal Bureau voor de Statistiek](#)

Jeugdwet

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdwet in hun regio. De Jeugdwet regelt welke hulp en ondersteuning kinderen en jongeren tot 18 jaar krijgen. Ook de jeugd-ggz valt hieronder. De kosten van de jeugd-ggz betalen de gemeenten.

[Lees meer in de factsheet over de Jeugdwet](#)

4. Wet forensische zorg (Wfz)

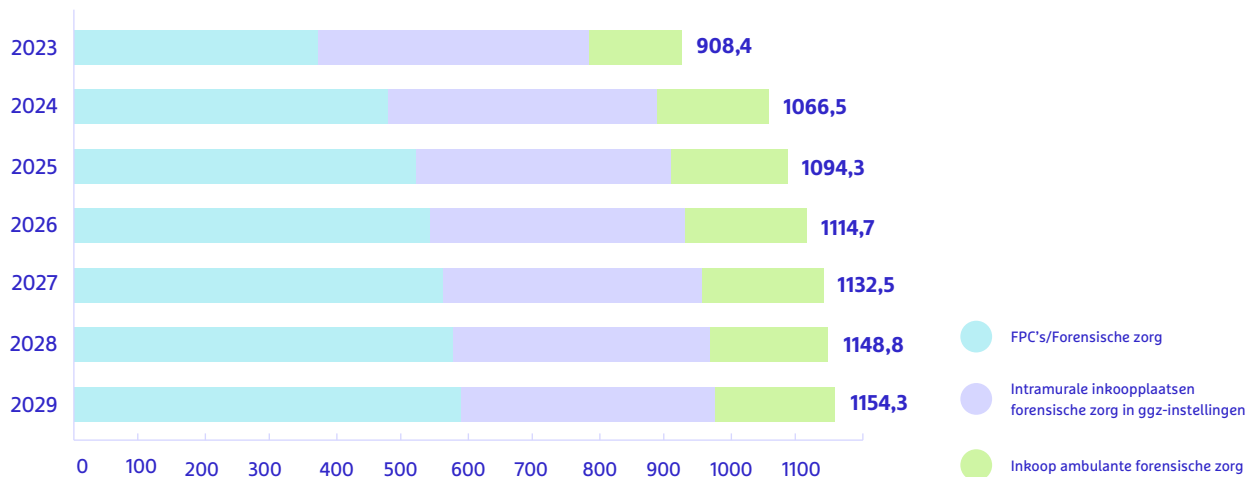
De Wet forensische zorg (Wfz) regelt de toegang tot geestelijke gezondheidszorg voor mensen die met justitie in aanraking zijn gekomen en zorg nodig hebben. De wet zorgt ervoor dat passende zorg beschikbaar is tijdens én na detentie, om herhaling van strafbaar gedrag te voorkomen. Dankzij de Wfz kan forensische zorg worden geboden binnen strafrechtelijke kaders, op basis van een indicatie van justitie. De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) is verantwoordelijk voor de uitvoering en inkoop van deze zorg.

Financieel kader Wet forensische zorg (Wfz)

Het budget voor forensische zorg wordt jaarlijks vastgesteld door het Ministerie van Justitie en Veiligheid, samen met onder andere de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). De verwachte behoefte aan forensische zorg wordt ingeschat op basis van instroomprognoses, historische cijfers en beleidsontwikkelingen. Aan de hand daarvan wordt een begrotingsvoorstel gemaakt. Dit voorstel maakt vervolgens deel uit van de Rijksbegroting die elk jaar op Prinsjesdag wordt gepresenteerd. In **figuur 4.1** zie je de begroote kosten tot 2029 en in **figuur 4.2** zie je de zorgkosten tot en met 2023. De zorgkosten voor 2024 zijn nog niet beschikbaar.

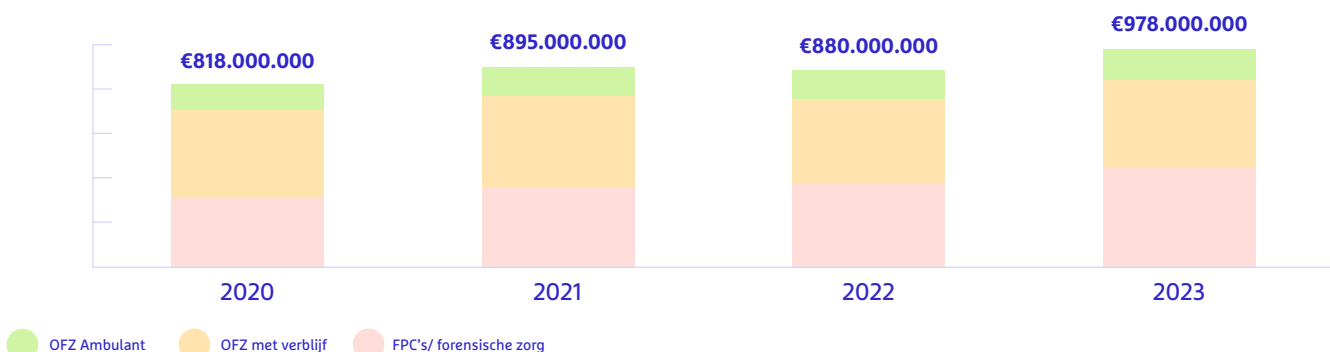
Figuur 4.1 Begroting Wet forensische zorg

(x1 mln.) euro's

Bron: Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) | Ministerie van Financiën - Rijksoverheid

Figuur 4.2 Zorgkosten Wet forensische zorg

VI Justitie en Veiligheid - Rijksjaarverslag 2023 | Jaarverslag | Rijksoverheid.nl

Tot slot

De financiering van de geestelijke gezondheidszorg in Nederland is complex en versnipperd over meerdere wetten en geldstromen. Deze factsheet biedt je overzicht en inzicht in hoe de middelen zijn verdeeld en waar de verantwoordelijkheden liggen. Voor goede, toegankelijke en toekomstbestendige ggz is heldere afstemming tussen Rijk, gemeenten, zorgverzekeraars en aanbieders essentieel.

de Nederlandse ggz
Piet Mondriaanplein 25
3812 GZ Amersfoort

T +31 (0)33 460 89 00
E communicatie@denederlandseggz.nl
www.denederlandseggz.nl

© de Nederlandse ggz, september 2025
Overname van teksten is toegestaan met bronvermelding.

samen zijn we **de Nederlandse ggz**